

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

CATALUNYA A GINEBRA

Per sisena vegada s'han reunit, els primers dies d'aquest mes a Ginebra, els representants dels grups nacionals europeus que no constitueixen Estat, per seguir la tasca de cercar una solució harmònica i cordial a aquella qüestió que la Gran Guerra va posar de relleu en uns punts i va crear en altres.

Des del principi d'aquesta campanya internacional, Catalunya, per mitjà dels seus més importants nuclis polítics responsables, ha fet acte de presència a la ciutat suïssa, tan amarada d'aquesta bella flor de la civilització, que es diu tolerància.

Aquest any, però, la representació de Catalunya ha estat integral: no solament hi han assistit homes destacats de la Catalunya estricta, sinó que figuraven en la Delegació elements de la Catalunya peninsular de Llevant (el valencià Artur Perucho) i de la Catalunya insular (un redactor nostre). D'aquesta manera quedava reafirmada, una volta més, la solidaritat fraterna entre totes les regions que estan unides per la llengua i per la història, des del temps de Jaume I.

I, encara, podem anotar una altra satisfacció: que fos un mallorquí, Joan Estelrich, qui en el Congrés i al front de la Delegació catalana destacàs la seva actuació i portàs a terme els treballs més delicats i importants de l'Assemblea.

Constatem, amb joia, aquesta nova demostració de solidaritat i germanor de la nostra Mallorca amb la fraterna Catalunya.

LA CENSURA

Quan hom fa tres o quatre hores que està sota terra, dintre una caverna o una mina, sent la pruija de sortir-ne, la necessitat de respirar l'aire pur i de sadollar-se de sol i de llum, de sentir-se lliure davant l'espai infinit.

Aquesta sensació de relatiu benestar, de retrobar-se quasi en l'element propi, ens ha estat produïda per l'aixecament de la censura. I empram els mots relatiu i quasi, perquè en lloc de veure el sol i de respirar l'aire pur, ens hem trobat amb un cel ennuvolat, auguri que el mal temps no ha passat encara del tot.

Unes severes lleis han vingut a substituir la censura governativa, i ai d'aquell qui les desconegui i caigui sota el seu pes! Malgrat això, malgrat mancar-nos encara la llibertat de què ens creim dignes, hem de declarar sincerament la nostra satisfacció. Perquè abans que el criteri particular i quasi sempre parcialíssim del censor, preferim la duresa d'una disposició de caràcter general, per forta i crua que sigui, ja que amb ella sabem a què ens hem d'atendre i la responsabilitat en què podem incórrer.

En canvi, en temps de la caiguda dictadura, d'imborrable record, aquesta Revista tenia l'honorable distinció de gosar de tracte preferent (!), ja que el propi Sr. Lloses i Badia, personalment, es prenia el treball de revisar-ne les proves. I així succeïa, per exemple, que quan posàvem: "un gran sector d'opinió pensa com nosaltres", ens era tatxat el mot gran, i restàvem sols. Quan posàvem: "la llengua espanyola" se'ns corregia i ens feien publicar: "la llengua castellana", amb la qual cosa demostrava inclòs el nostre censor la pupina desconeixença de les disposicions donades pels seus senyors naturals. Com també s'esdevenia el cas inaudible d'enviar al nostre Director un ofici comminatori de forta multa i suspensió indefinida de la Revista, acompanyat d'una nota donada pel Governador als periòdics locals contra els elements de LA NOSTRA TERRA, per haver, segons ell, enviat una notícia a "El Matí" de Barcelona. Dos dies després, l'autor de la nota d'"El Matí", que cap lligam unia a la nostra Revista, es presentava espontàniament al Governador. Després d'això, el cavalleresc D. Pere Lloses, no tingué un sol mot de desagravi, no tingué el bell gest de

la rectificació, i LA NOSTRA TERRA s'hagué de beure el glop, vulguis no vulguis.

Per altra banda, seria curiós de veure si les galerades d'una determinada revista, de la qual n'era col·laborador el Sr. Governador D. Pere Llores i Badia, havien sofert amb semblant intensitat els efectes de la censura.

Altrament, si aquesta no va impedir—¿no diríem millor ajudar?—el dispar de les peces de llarg abast, contra el "Castell dels Solidaris", no comprenem com encara s'aguantava fem, malgrat cert jurament.

Dia vendrà que tendrem la llibertat desitjada. Esperem, doncs, aquest dia, com una nova aurora i, mentrestant, felicitem-nos del pas d'avenç que suposa el règim actual.

LLETRA AL DIRECTOR

MOLT distingit senyor i amic: entre els encoratjaments que amb tan extraordinària benevolença han recompensat aquests dies la meua vida d'escriptor, té un valor singularíssim el de LA NOSTRA TERRA. Us he de confessar que va eternir-me profundament. Per què? Perquè aqueixa adhesió venia d'un estol de compatricis separats de mi per una interpretació concreta de la vida espiritual. Era la generosa salutació d'una espiritualitat, en certa faísó, diversa de la meua. Era una abraçada de germanor suprema, més enllà de les diferències que per a les ànimes mesquines es resolen en incompressions i odis.

LA NOSTRA TERRA, en la tradició del periodisme mallorquí, representa una modalitat capital. Per primera vegada, ha sabut donar a les nobles lluites de l'esperit una tonalitat patrícia. Ha enlaira el diàleg a les normes on es depuren totes les contingències temporals, i ha elevat a impecable aristarquia les antigues lluites on encara ressonava l'estridor dialectal i la rancúnia plebea. Res no ho prova millor que la glòria d'haver merescut la invectiva dels incapaces de comprendre la pura serenitat mental i de sentir la diyina emoció sobrehumana.

Els homes de LA NOSTRA TERRA no poden ésser els meus adversaris. Amb ells estic unit per vincles molt superiors a les tangibles fórmules. No hi ha una veritable diferència entre les nostres percepcions d'infinitat. Hi ha, en tot cas, una divergència de verbalitat i d'imatge, que no arriba a les fondàries misterioses on les normes perden llur nom, perquè la paraula seria inepta per a expressar la inefable essència.

Rebeu, caríssims amics, la meua profunda gratitud. La vostra salutació me compensa moltes amargors, i me retorna les perdudes esperances en el pervenir de la nostra Mallorca. Us envia una abraçada de germanor

GABRIEL ALOMAR

El VIe Congrés de Minories Nacionals

EL fet de formar part del grup d'amics que donam vida a LA NOSTRA TERRA, al voltant de la qual ens hem aplegat i ens mantenim fraternalment units tots els qui hem votat a l'esperit autèntic i indestructible de Mallorca les millors afeccions del nostre esperit, aquest fet m'ha donat avinentesa d'assistir en els primers dies de setembre a la reunió anual que a Ginebra—la ciutat internacional, on la tolerància i la civilitat es donen la mà—celebren els representants dels grups nacionals que, escampats arreu d'Europa, viuen encara una vida que no respon a la seva ànima pròpia, perquè legalment formen part d'un Estat, la llengua, raça o religió del qual no és la seva.

Aquest redreçament de les minories, que són en realitat vertaderes nacionalitats, és degut a que els seus components no han pogut, dins de l'organització política mundial feta a base dels tractats de pau i de la S. de N., trobar satisfacció als seus anhels de llibertat, de creixença i d'expansió informades per la pròpia espiritualitat.

Ni Wilson, creador de la S. de N., ciutadà d'un continent on no és conegut, per no existir, aquest problema de les minories, ni Clemenceau i Briand, aquell animat per l'obsessió de la desfeta dels enemics i aquest desitjós de conservar per França la direcció espiritual del món, i ambdós fills d'un país frenèticament unitari i uniformista, donaren, en crear i cultivar després la S. de N., el lloc degut a les petites nacionalitats que sortien de la Gran Guerra unides a Estats vells o nous i mancades, per tant, d'aquelles condicions indispensables perquè la seva vida respongui plenament al seu esperit.

Els nuclis que es veuen obligats a viure sota de l'opressió més o manco forta d'un Estat o una majoria, de la qual la separen la raça, la religió o la llengua—o simplement la voluntat d'ésser un poble independent—han emprés, fa anys, una campanya per tal de

donar a conèixer les seves aspiracions, fer-les públiques, demanar remeis i, en definitiva, establir una entesa de caràcter internacional que salvaguardi els drets d'aquells que avui es veuen desatesos i sovint perseguits. La garantia que volen assolir els grups minoritaris no poden, aquests, demanar-la a cada Estat; per això es persegueix que siga la S. de N. la que establezca unes condicions suficients a fer respectables els drets de les minories. A això obeeix el fet que el Congrés anual de Nacionalitats Europees es reunisca a Ginebra una setmana abans de l'Assemblea de la S. de N., per tal que els Delegats a aquesta tinguin notícia d'aquell anhel tan justificat.

El fet de les minories s'ha anat lentament imposant per la força mateixa de la raó que les assisteix, ja que, en definitiva, es tracta d'un dret que no ha deixat d'ésser-ho pel fet que haja estat i siga, en algunes ocasions, sistemàticament desconegut. Diríem que el reconeixement a què aspiren els grups minoritaris és per a aquests allò que els drets de l'home per l'individu.

No són aquests Congressos reunions d'elements que vagen a plantejar i desitjar resoldre casos particulars d'opressió i de malestar; són Assemblees en les quals les representacions autèntiques dels grups minoritaris europeus (és cap al centre d'Europa on se sent més aquest conflicte) treballen per arribar a una solució de conjunt, en virtut de la qual s'establesquen normes que assegurin els drets de les minories a cultivar la seva pròpia i autèntica personalitat.

El problema—i això dóna idea de la seva importància—afecta avui a uns 40 milions de súbdits europeus; i entre aquestes cal comptar-hi els catalans i els èuscars.

Gairebé des que el Congrés va iniciar en 1925 les seves tasques ha participat en els treballs una Delegació de Catalunya (la direcció de la qual porta cada any Joan Estelrich), formada per elements designats per totes les agrupacions polítiques que tenen un fons comú de catalanitat, des de la "Lliga" als socialistes.

La representació basca és des d'aquest any que ha quedat incorporada al Congrés.

L'època més profitosa pel plet minoritari fou l'any passat, ja que la qüestió de les minories va estar constantment damunt la taula del Consell de S. de N., i els grups nacionals tengueren valedors de tanta importància com el malaguanyat Stressemann (al qual Barcelona va demostrar l'agraïment dels catalans), el Baró Adatci, representant del Japó, Mr. Dandurand, Delegat del Canadà.

La presència de les diverses Delegacions a les sessions que es celebren a la Sala Central de Ginebra serveix per donar fe de vida de l'existència d'un grup minoritari que vol ésser respectat i atès i per donar estat internacional a un problema que d'altra manera quedaria tancat dins les fronteres del mateix Estat que nega a les minories la lliure expansió de les seves pròpies característiques.

Les sessions d'enguany han tengut destacada importància amb motiu de la proposta de M. Briand de la creació de la Federació Europea. El Congrés dedicà gran atenció a aquest projecte, ja que en ell es tracta de constituir una agrupació basada en conveniències econòmiques i es negligeix un aspecte jurídic tan important com el fet de l'existència, innegable, del plet de les minories, la falta de solució del qual constitueix, i constituirà sempre, un obstacle per la pau definitiva, ja que no pot existir aquesta, damunt fonament prou sòlid, si falta la satisfacció i cordialitat interior dels pobles.

Partint d'aquest principi el Præsidium del Congrés va encarregar a Joan Estelrich un raport sobre el Memorandum Briand i el nostre amic va fer un treball que s'ha estimat com el més complet i profund estudi fet fins aleshores del projecte del Ministre francès.

També el Dr. Masferrer, un altre dels Delegats catalans, va fer davant el Congrés, un notable discurs sobre el projecte de Paneuropa, redactat per la Unió Jurídica Internacional.

La nota més important del Congrés d'aquest any va ésser l'acord de dirigir una lletra a M. Briand—la redacció de la qual va encarregar-se també a Joan Estelrich—amb el prec que volgués fer-se càrrec de la petició que la Federació Europea no havia de descansar solament damunt bases econòmiques i polítiques, sinó preferentment damunt els principis eterns de la justícia immanent i dels drets dels pobles.

Una altra de les conseqüències del Congrés serà la publicació, que farà el Secretariat, dels diversos rapports—però éssent-ne responsables els firmants de cada un d'ells,—redactats per cada grup minoritari i referents a la situació dins del Estat al qual pertanyen. Amb aquests rapports a la vista es podrà comprovar com minories que estan en molt difícil situació—com els eslovens d'Itàlia—i altres que frueixen de tracte més comprensiu—com avui els catalans—coincideixen en aplegar-se anualment per tal de cercar, per mitjans pacífics i amb harmonia amb l'Estat, una millor i més humana solució als anhels dels minoritaris.

Finalment, constatem que l'atenció que el *Journal de Genève*, i dins ell el prestigiós periodista William Martin, dedica a les qüestions minoritàries és una prova terminant que aquesta qüestió és del més alt interès per la pau mundial i més prest o més tard—cada any es dona una petita passa—caldrà que la S. de N. no solament escolti les veus dels grups minoritaris, sinó que estudiï la manera de donar satisfacció a les seves justes aspiracions.

* * *

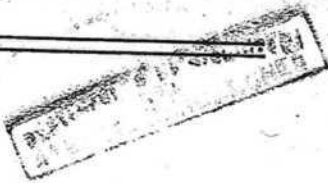
Una vegada clausurat el Congrés de Minories, va reunir-se, a la mateixa sala Central, el Congrés de Periodistes Minoritaris.

Aquesta entitat, creada l'any passat a Ginebra mateix, aplega tots els periodistes que treballen en els països on hi ha minories d'acord amb la ideologia d'aquestes i com que bastants dels Delegats al Congrés són també periodistes, l'Associació Internacional de Periodistes Minoritaris té des del primer any una força i una eficàcia evident.

Si la Delegació catalana té un paper preponderant dins el Congrés de Minories, no es manco important el que li ha estat assignat dins l'Associació Internacional de Periodistes Minoritaris, tota vegada que la Vicepresidència ha estat donada al Dr. Francesc Masferrer, home entusiasta per Catalunya, que a Vic dirigeix i sosté el *Diari de Vic*, un dels periòdics que més honoren la premsa comarcal catalana, per la seva factura i el seu esperit enlairat.

Aquesta unió de tots els periodistes de premsa minoritària pot ésser una gran i eficaç arma per donar estat internacional, amb la publicació a diverses nacions, a qualsevol fet que interessi a la llibertat de les minories. És l'A. I. de P. M. un complement ple de possibilitats del Congrés anual de les Minories.

R. RAMIS TOGORES

LA MEVA TOMBA

DE FREDERIC MISTRAL
(En ocasió del seu primer centenari)

*Non nobis, Domine, non nobis,
sed nomini tuo
et Provinciæ nostræ
da gloriam.*

(Epitafi)

DAVANT mos ulls veig el redol
i ensems la blanca caputxeta
sota d'on, com el caragol,
m'ajupiré a la dolça ombreta.

Suprem esforç de l'urc humà
que fuig del temps que tot ho tuda,
ahir o avui no aturará
el llarg oblit en què es trasmuda!

I quan, mort jo, us demanaran,
Jan de la Figa o de la Veta:
"Què és aquell buc?" Tots respondran:
"Això és la tomba del Poeta."

"Era un que mantes cançons féu
per una bella provençala
que havia nom Mireio: arreu,
tant com mosquits Camarga exhala,

s'han escampat pertot un poc...
Mes ell restava dins Mallana,
tots els pagesos vells del lloc
l'han vist trespasar la nostra plana”.

“Era un, diran un jorn, après,
que havien fet rei de Provença...
Mes del seu nom el grill només
canta el record en l'ombra immensa!”

Cansats, per fi, diran llavor:
“D'un dels tres Reis és la fossana,
car d'un estel amb set raigs d'or
porta la imatge sobirana”.

GUILLEM COLOM, TRAD.

RÈPLICA

ESTIMAT director i amic:

He romàs meravellosament sorprès d'un retret amical que el nostre Bartomeu Forteza em fa en el darrer fascicle de LA NOSTRA TERRA. Segons el nostre car amic, jo faig pagar a la "ironia" tota la culpa de les actituds més aviat maselles que molts prengueren davant la Dictadura. I així, jo,—dedueix l'amic Forteza—que edito els clàssics grecs i llatins, vindria a resultar, en la pràctica, un adversari de la ironia socràtica, mentre, per un altre costat, amb la profusió de les meves cites bíbliques, em delato com a exaltador de l'elegia hebràica.

La constatació inicial del nostre amic Forteza és exactament inexacta. No carrego cap mort a la ironia; em planyo dels ironistes inoperants. En plena Dictadura, l'any 1925 o el 1926, vaig escriure, i ho he reproduït a "Catalunya endins", que les brometes d'allavors no ens salvarien pas de la ignomínia. És a dir, que hi havia ignomínia cívica i que el camí d'alliberar-nos-en no era precisament la facècia literària.

D'altra banda, estic confós i no sé com explicar-me que l'amic Forteza hagi deixat de reflexionar sobre el mot "ironia", fins al punt de prendre les "ironies" del covard que s'ajup sots reserva de venjar-se amb epigrames, per alguna cosa equivalent o semblant a la categoria dialèctica i moral, anomenada "ironia", d'aquell que lluità, per la pàtria, en els camps de batalla i begué, exemplarment, per unes idees, la cicuta.

No voldria creure, en fi, que el nostre amic pogués considerar com una escola patriòtica poc clàssica la dels també nostres—i ben nostres!—profetes d'Israel.

Molt us agrairé, senyor director, que volgheu publicar, per benevolença, aquesta aclaració meva, en el número vinent de LA NOSTRA TERRA. I, amb els millors records per al company Forteza, rebeu una cordial encaixada del vostre devot amic

JOAN ESTELRICH

TURISME

El problema més gran i més urgent per Mallorca

REQUERIMENTS, tan injustificats com reiterats, per part dels caríssims amics dirigents d'aquesta Revista tan nostra, m'han decidit a retenir la vostra atenció, mitjançant aquestes malgarbades retxes, no amb l'intent de "posar càtedra", ni menys encara de molestar en la més mínima part cap entitat o persona que pogués sentir-se al·ludida, sinó, únicament, per correspondre a les atentes invitacions rebudes.

Les raons de començar per aquestes explicacions són, simplement, el desig que les coneguïn tots els nostres lectors, i el presentiment que han d'ésser molts els mancats de paciència suficient per atorgar-nos fins a la fi la seva generosa atenció, com és d'esperar quan es posseeix la inferior classe literària del que subscriu aquestes línies.

És innegable l'increment fabulós que, amb relació a temps anteriors, ha experimentat enguany el turisme afluent a la nostra illa, no solament el procedent d'aquests creuers que realitzen les luxoses naus que amb tanta freqüència alegren la nostra badia, sinó també, i encara en major escala potser, aquest turisme que podríem dir individual, compost d'infinitat de compatricis i estrangers, que diàriament arriben a Palma en proporció tal, que, dins breu temps, el correu diari amb Barcelona, que tant costa d'aconseguir, ens vindrà a resultar insuficient.

És més que probable la persistència d'aquest creixement, tal vegada més accentuat encara, com ens ho fa suposar el fet insòlit de no haver-se experimentat descens sensible, ni, fins i tot, durant els mesos més rigurosos de l'estiu que fineix.

Per altra banda, ens sembla igualment indiscutible, que la major

part d'aquesta grandiosa afluença de turistes nacionals i estrangers, es deu a la propaganda, sinó perfecta, molt perfeccionada darre-rament, desenrotllada per la benemèrita societat "Foment del Turisme", empreses hoteleres importants—principalment la de "Formmentor"—, Companyia de comunicacions marítimes, premsa local i peninsular, propietaris de les famoses coves, etc., etc., propaganda que, lluny de minvar, serà segurament intensificada i millorada.

Doncs bé, aquestes consideracions que, a primera vista, sembla que han de portar a l'ànima de tot bon mallorquí la dolça sensació de l'objectiu atès, del deure complit, en quant es refereix a l'assumpte de què tractam, són, precisament, les que a la nostra manera d'entendre, plantegen a Mallorca un dels seus més fonamentals problemes i sens dubte, el que amb major urgència exigeix una solució total, enèrgica i definitiva. Vegem perquè: Si de les dues consideracions exposades sols tengués efectivitat la primera, és a dir: si ens visitessin mils i mils de turistes per gaudir de la benig-nitat del nostre clima, per admirar, còmodament o incòmodament, les prodigioses belleses naturals que atresora el nostre país, o sim-plement, per mer caprici, però sempre per decisió exclussiva de la seva lliure voluntat, no se'ns acudiria la menor objecció a la nostra proverbial passivitat. Allà ells, pensariem, que venguí qui vulguí i d'on vulguí, que ens aplaudesca i ens admiri qui estiga encisat de Mallorca i comporti la nostra manera de sentir i obrar, i que ens critiqui, sense pietat si vol, el que discrepi de nosaltres, que a tots seguirem atorgant imparcial i humana hospitalitat. Així pensaven els nostres avantpassats i és de justícia estricta reconèi-xer que no tenien cap motiu per pensar d'altra manera.

Però avui el cas és distint i altra la realitat, ja que ultra les exigències múltiples de la vida moderna, s'ha presentat el que, en la nostra expansió, podríem anomenar, un tercer en discòrdia: *la propaganda*.

No volem, amb això, significar-nos com enemics de tan pode-rós element, sinó al contrari, reconeixem com el que més, el seu indiscutible valor, i per tant no solament desitjam la seva conti-nuació, sinó també la seva progressiva intensificació i millorament illimitat; exigim, això sí, en dita propaganda, un fons de veracitat i una perfecta comprensió del seu abast en el qui la practiqui.

És indubtable i força justificat el dret de Mallorca a procurar per tots els mitjans imaginables, atreure's l'atenció del món enter, però tots sabem que l'exercici d'un dret qualsevol, crea immedia-

tament el correlatiu *deure* no menys sagrat. Per consegüent, si la "Perla del Mediterrani" pot, merescudament, atreure el viatger, deu també, ineludiblement, pulir cuidadosament la petxina, perquè pugui fruit d'ella amb tot el seu esplendor i amb totes les comoditats que exigeix la vida moderna; i en aquest aspecte, és precis reconèixer amb sinceritat que resta tant per fer, que podem afirmar, continuant la metàfora, que necessitam, no ja solament pulir, sinó inclòs desbastar i netejar aquella petxina.

Veusaquí, sintèticament explanat, el problema que podríem dir que a Mallorca està damunt *la taula*, poc menys que oblidat, sense que ningú se n'ocupi seriosament, malgrat la decissiva influència que la seva resolució pot exercir sobre el nostre futur, i la urgència amb què creim que s'hauria de resoldre, si no es vol menyspreuar, per ventura irremeiablement ja, aquest moment d'extraordinària oportunitat que l'atzar ens ofereix.

Considerem, doncs, de necessitat urgent, abordar resoltament tan interessant qüestió, discutir-la, amplament i serenament, i si així es fa, si tots aportem a aquesta discussió, interès, amor i bona voluntat, tenguim's per segur d'arribar ràpidament a una d'aquestes dues conclusions; o s'estima que aquí la indústria del viatger no pot atènyer mai l'apogeu necessari perquè Mallorca pugui rescabalar-se de l'esforç a realitzar per explotar-la dignament, o, pel contrari, s'aprecia, com sembla més que lògic, indubtable, que podem incrementar i retenir el turisme que ens visita en tal grau, quantitat i qualitat, que resulti aquell francament remunerador per la nostra regió.

En el primer cas, que no es parli mai més de l'assumpte. Seguim aquesta vida llarga i retirada que ens ofereix el nostre isolament geogràfic, i cessi, definitivament, la pueril preocupació constantment reflexada en la premsa i fins i tot en les converses particulars, que fa exclamar: ¡Quina vergonya! ¡Què diran, com ens jutjaran els estrangers! No senyor, res d'això, i llavors, vengui qui bonament vulgui i que ens jutgin com els sembli, sense cap temença per la nostra part, ja que ningú no podria sentir-se enganyat, puix no oferiríem més que el que fins ara hem donat i podem seguir donant sempre els mallorquins: correcció i hospitalitat.

En canvi, si s'arriba a la segona conclusió, si el poble pensa beneficiar-se del turisme i decidim el seu foment, fem-ho en bona hora—som els primers de desitjar-ho,—però fem-ho com cal, siguem pràctics i sensats, o siga, preparem-nos decididament a donar, amb

valentia i decisió, un veritable salt dins la nostra deplorable organització.

Però ens sembla convenient, en aquest moment, un aclariment, per evitar torçades interpretacions a la nostra opinió. Tal vegada algú pretengui deduir del que acabam d'exposar, que som dels que supediten el nostre progrés al desenrotllament del turisme; dit més descaradament, dels que pensen que no mereixem res per nosaltres mateixos, que tot el que fem deu ésser per al i pel turista. No i mil voltes no! Perquè ningú no pugui atribuir-nos tan absurd pensament, desitjam, tan vivament i sincerament com qualsevol altre mallorquí que s'estimi d'ésser-ho, el nostre millorament cultural i material fins al major grau de perfecció humanament possible, màxim tenint en compte el sensible *décalage* que des de molts anys enrera venim patint; perquè no hi ha dubte que venim quedant molt endarrerits dins la marxa progressiva de la civilització, no solament en comparar-nos amb les nacions més avançades, sinó inclòs en relació a la majoria de les regions espanyoles.

Allò que pensem, i creim que són molts els que comparteixen la nostra opinió, és que si pretenim conservar, créixer i aprofitar-nos del turisme, precisam per dignitat i conveniència pròpies, accelerar extraordinàriament el nostre progrés fins anul·lar, totalment i rapidíssimament, aquell *décalage*, que de totes maneres hauríem d'anar disminuint progressivament, amb energia i constància sí, però no amb aquesta brusca rapidesa que ens imposa el turisme i que ens ha de costar, naturalment, un major esforç, a canvi també d'una més forta compensació.

En tres grans grups podem distribuir els múltiples i variadíssims elements que deuen intervenir en aquest salt brusc que hem al·ludit: Un, compost de tot el que lògicament ha de derivar-se de manera directa i quasi exclusiva de la iniciativa particular, indústria hotelera, empreses de transport, espectacles públics, casinos i societats d'esbargiment, camps d'esport, associacions culturals de tot gènere, artístiques, literàries i musicals, cases de comerç, etc., grup que, malgrat la seva importància no ens ha de preocupar, perquè, no hi ha dubte que serà atès degudament, com ho demostra l'estat floreixent en l'actualitat de molts d'aquests elements, especialment del citat en primer lloc.

L'altre grup, potser el més popular, el componen els distints serveis públics a millorar, entre els que destaca poderosament el

de les nostres vies de comunicació, i al que, per tant, és just dedicar-li especial atenció.

En aquesta, com en totes les matèries, cal tenir en compte dos factors: quantitat i qualitat. Quant al primer, poc podem ambicionar ja, puix el pla general de les comunicacions de la província ateny la respectable xifra de *dos mil* quilòmetres aproximadament, que es descompon en uns 1.200 Kms. de carreteres de l'Estat i uns 800 Kms. de camins provincials; la immensa majoria de les primeres s'estan ja utilitzant, algunes en construcció, i la petita resta en estudi. I dels segons hi ha actualment en servei més de la seva meitat, en construcció avançada una quarta part, i la resta pendent de construcció o estudi.

Si en llegir l'esmentada xifra de dos mil quilòmetres, s'ha pensat en l'extensió superficial de la nostra regió serà indubtable la unanimitat en apreciar que, en quantitat, poc és el que resta per fer, i encara d'aquest poc hem d'assenyalar únicament com de necessitat urgent, l'enllaç dels ports de Pollença i Alcúdia, vorejant la platja que els separa, i l'acabament del circuit exterior de l'illa, arreglant degudament els trams d'Andraitx a Estallenchs i de Lluch a Pollença, i construint la secció de Sóller a Lluch, o almenys, perllongant el camí veïnal de Ca els Reis a la Calobra, actualment en construcció, fins a Sóller o al seu port, com a solució més ràpida i econòmica.

Desgraciadament, no es pot mostrar igual optimisme en el que es refereix a la *qualitat*, que tant deixa de desitjar actualment, encara que sabem positivament que s'ha fet en favor seu tot quant humanament s'ha pogut, però...—forçós és reconèixer-ho—pogué fer-se poc en les carreteres de l'Estat, i molt poc o, més exactament encara, res en els camins de la Diputació.

Les nostres vies de comunicació, són, doncs, susceptibles de múltiples millores, que excusam detallar, per ésser sobrerament conegudes i reclamades pel públic. S'aprecia en lloc primordial, s'imposa per la seva urgència i popularitat, la necessitat absoluta d'establir ferms més duradors que l'ordinari, i, sobretot, que es supprimeixi aquesta fabulosa quantitat de pols, absurda i intolerable, que constitueix el perill més greu per la circulació i la màxima incomoditat pel transeünt. Això està en l'ànim de tots, ho desitja el poble en massa amb excepcional unanimitat, i amb ell hi va, a més, el pervindre del turisme a Mallorca, i per tant és un deure de conseguir-ho a costa de qualsevol sacrifici i siga com siga. És

treball pesat, empresa costosa, però no impossible, almenys si la reduïm al mínim necessari, que considerem que hauria d'assolir uns quatre-cents quilòmetres de carretera i dos-cents de camins provincials.

El servei de ports, en canvi, jutjam que restarà suficientment atès amb les obres del de Sóller, en conclusió, i les que es duen a terme i es projecten en el de Palma, que, naturalment, s'haurien d'accelerar.

Caben també en les nostres comunicacions marítimes algunes millores, i s'imposa, no res menys, la d'una major rapidesa.

En el servei telefònic no pot prescindir-se de la nostra unió amb la península i de considerar tota Mallorca com una gran ciutat,—com pot i deu ésser—amb la consegüent supressió del lent, car i molest sistema de conferències; i tampoc es podrà deixar de cantó l'establiment d'unes estafetes de correus i telègrafs, més ràpids i nombrosos repartiments, i altres petites millores fàcils d'obtenir.

I, finalment, agrupam totes les millores que es refereixen a la nostra desamparada capital, el privilegiat emplaçament de la qual convida a convertir-la en una de les més belles i rialleres ciutats de la Mediterrània. És clar que no ens podem detenir en el detall de moltes coses que s'haurien de fer, com és ara: circumscriure el servei de tramvies a la perifèria de la població i els seus suburbis per evitar les dificultats que la seva via oposa a la conservació dels fermes dels carrers, i els inconvenients que la seva marxa rígida crea al trànsit per l'interior, per on s'hauria de servir el públic mitjançant autòmibus; organitzar definitivament i a consciència el tràfec, suprimint, naturalment, tots els obstacles (arbres, pals, etc. etc.) que troben els vehicles quasi pot dir-se al bell mig de moltes vies, quan haurien d'estar, com hi estan a totes parts, situats a les voreres i allunyats almenys 20 cmts. de la seva vora, i fomentar l'arrebossada de façanes i l'aparellament de mostradors, etc. etc.

Anem, doncs, a fixar-nos solament en els majors defectes que presenta Palma, o siguin: extraordinària pobresa de la seva il·luminació, escassetat excessiva en els serveis de la seva neteja, càrència quasi bé absoluta de parcs infantils, jardins, fonts artístiques, passeigs de cotxes i monuments realment dignes de tal nom.

El remei al primer dels mals indicats ben fàcil és d'endevinar: en posar més llums ja està solucionat, i el mateix podem dir del segon: bastarà netejar més i millor, però no com es fa en l'actua-

litat, *regant* els carrers, sinó *granant-los* amb auto-graneres i broll d'aigua a pressió, puix que no és admissible la disculpa de no tenir el proveïment total d'aigua i la xarxa de clavegueres, perquè, si bé són necessaris per altres causes, no són indispensables per a la neteja de la població, ja que aigua per això en tenim de sobres; en últim cas, la mar ens ofereix la seva incalculable capacitat dins mateix de la ciutat, i pressió, també la podem obtenir en un tancar i obrir d'ulls; diguin-ho, sinó, les cases constructores d'aquests enormes autocamions, dotats de potentíssimes bombes aspirants-impellents.

Quant a les restants deficiències anotades, hem d'expressar la profunda estranyesa que ens causa la seva persistència, quan podrien ésser remeiades, conjuntament, mitjançant la construcció d'una sola obra, de la que s'ha parlat moltes vegades, que és desitjada per tothom, i de la que arribarem a esbossar-ne, rescentment, un vigorosíssim avant-projecte, amb motiu del setè centenari de la Conquesta. Ens referim, ja ho haureu endevinat, al "passeig marítim" que a continuació del de Sagrera s'hauria de perllongar vorejant la mar almenys fins a la Pedrera del Terreno, on enllaçaria amb la carretera de Palma al port d'Andraitx. És difícil donar-se compte cabal del pas gegant i definitiu, que, pel progrés i embelliment de la nostra benvolguda Ciutat, representaria la construcció d'aquesta transcendental obra, si fos concebuda i realitzada amb la grandiositat que mereix.

Allà hi cabria tot en harmònica conjunció: esplèndides voreres, amples vies de trànsit normal de vehicles i passeig central pels cotxes de luxe, verals per genets i ciclistes, parcs infantils i fonts monumentals; aprofitant artísticament les horribles irregularitats actuals de la costa, podrien aixecar-s'hi luxoses edificacions i establiments de banys i esports marítims, gran parc d'arbreda i atraccions, que embelliria l'avui tristíssim glacis de Santa Caterina; tot l'imaginable, en fi, per completar degudament l'incomparable espectacle de la nostra meravellosa badia, que bé es mereix ésser més admirada i més ben atesa. Quina no seria la sensació de grandesa, de pulcritud i netedat, rebuda pels nostres visitants que,—en desembarcar de llurs grans naus, en els molls a construir en la part oposada als actuals, en el dic de desviació de la Riera i tancament del port,—poguessen, creuant un artístic pont, dirigir-se a la ciutat per passeig tan superb, admirar el Consulat de Mar, la Llonja, i pujant després per una rampa ampla i suau—que s'hauria de construir des de l'ex-caserna de cavalleria, per la murada, a la plaça del

Palau Episcopal—atènyer, súbitament, la visió impressionant de la nostra immensa Catedral. És fantàstic, emocionant pensar en això, i, amb tot, es tracta d'una obra realitzable, assequible, fins i tot des del punt de vista econòmic, malgrat el seu cost elevat, ja que també seria elevada la xifra que proporcionaria la venda de les moltes desenes de mils de metres quadrats sobrers, que es pagarien a preus fabulosos, tant els que es guanyessin a la mar, com els procedents de la demolició de totes les construccions compreses entre la mar i la carretera, des del pont sobre la Riera fins a la intolerable Quarentena inclusiu, de les quals sols serien respectades els grans hotels actuals i les edificacions que, per la seva magnitud i relativa bellesa, ho mereixessin.

I hem entrat ja, sense donar-nos-en compte, a la part més *llejta* de la qüestió, al seu aspecte econòmic.

Hem de confessar que per portar a terme dins breu plaç, sense mesquinesa, inadmissible en cap de les obres i millores que l'integren, el programa total que acabam de desglossar, són necessaris molts milions de pessetes, cinquanta, setanta, pot ésser cent. No importa, no ens hem d'aturar davant el problema econòmic, sinó volem fracassar, malbaratant la gran oportunitat, l'ocasió tal vegada única, que el nostre incipient i ja fructífer turisme ens ofereix.

No necessitem pensar en molt llunyanes poblacions per trobar l'exemple que ens animi. Aquí tenim la nostra germana major, Barcelona, l'esment únic de la qual ens infon optimisme i excusa tot altre comentari.

Gran és l'esforç a realitzar, però no el suficient per restar fora del nostre alcanç i, per tant, aquest problema ha de tenir solució, si se l'estudia amb altruisme, sense egoismes, ni roïneses, ja que allavors es veurà que som molts a repartir-nos-el, i tota divisió porta en si, axiomàticament, disminució.

¿Qui té el deure de contribuir a la realització d'aquest pla? Ben senzill ens sembla de contestar. En primer lloc, els mallorquins perquè serem els primers en disfrutar dels seus avantatges; després els turistes que semblantment en fruïran, i per últim l'Estat que també se'n beneficiarà.

¿Com ha d'enfocar-se el problema? ¿De quin aglomerant pràctic cal valer-se per unificar-lo i presentar-lo conjuntament pel seu degut estudi i realització?

Aquí ja tenen la paraula els nostres economistes i financers, però, abans, volem recordar una idea d'altri i, per tant, millor que

si fos nostra, que fracassà quan fou llançada, perquè li mancava aquest factor tantes vegades esmentat i que tanta importància té en la vida: *oportunitat*. Es tracta de celebrar en el seu dia una Exposició Internacional de Turisme, proposada ja amb anterioritat. Fracassà rotundament, és cert, però no per descabellada, sinó per manca d'elements i temps de preparar-la degudament i, sobretot, perquè es compregué a temps que les Exposicions de Barcelona i Sevilla, que foren les que suggeriren la idea, havien d'ésser, per tots conceptes, fatalment, els seus més formidables enemics. Doncs bé, aquesta Exposició, de la qual allavors es desistí encertadament, pot, dintre d'uns anys, ésser una bella realitat i constituir el més definitiu dels nostres èxits i, encara, el més poderós impuls del nostre engrandiment.

La seva millor ubicació, serà, naturalment, el grandios Passeig Marítim, que a grans ratlles hem descrit, amb el doble avantatge del seu emplaçament ideal, tal vegada no igualat en cap Certamen mundial, i la d'exigir la immediata construcció d'una obra tan convenient.

I hem arribat, escassos lectors meus, a la dificultat de tots els mals articulistes: la de no saber com acabar, però... no importa, el cas és acabar, sia com sia; sabem, de totes maneres, quant ho heu d'agrair i com fàcilment ens podríem *venjar* del vostre agraïment: deixant entreveure la llunyana possibilitat de reincidir.

ANTONI PARIETTI I COLL

Un problema de Biologia marina (1)

ENTRE els innumbrables peixos que poblen la mar crida l'atenció, per la seva forma elegant i vistosa, per la biologia interessant i pel gran valor en la indústria de la pesca, la família dels *Escòmbrids*. Formen aquesta un cert nombre de gèneres i espècies de gran talla, amb escates molt fines, quan les presenten, cap més o menys desenrotllat amb dents febles i a voltes nulles. Aletes ventrals situades davall les pectorals; dorsal doble, falses aletes o *pínules* a continuació de la dorsal i anal. Entre els peixos d'aquesta família, la tonyina és el més interessant.

Dues espècies hem de considerar: la tonyina pròpiament dita—*Orcynus thynnus*—o tonyina vermella i la tonyina blanca—*Germololunga*—albacora o germon dels francesos. La primera deu el nom al tint rosat de la seva carn fresca; la de la segona té un to més pàl·lid; la primera està caracteritzada per les aletes pectorals més curtes que no arriben al nivell de l'anús, contràriament a les de l'albacora que passen aquest nivell; la tonyina vermella és un peix, els bons exemplars del qual tenen 1'50 m. a 2 m. de llarg i un pes de 200 a 300 Kg.; la tonyina blanca és un peix més petit que rares vegades passa d'un metre. La tonyina vermella és pescada especialment en el Mediterrani, mentre que l'albacora pertany al domini atlàntic.

L'estudi biològic d'aquest peix, no és una cosa moderna. Les primeres dades ens les donen els naturalistes dels temps antics; hem de remuntar-nos quasi a l'alba de la nostra civilització i la ciència de llavors, que comença a barbotejar les primeres paraules d'infant inexpert, ja es preocupa d'aquest problema que als nostres dies resta encara sense una total resolució. Així Aristòtil ens diu que la tonyina és un peix que té la seva estanda habitual a l'Atlàntic i que viu a grans profunditats, però que quan ve l'època de la posta comença un viatge cap a les regions on aquesta ha d'ésser

(1) Fragment de la conferència donada a la Casa del Poble el dia 13 de març propassat.

efectuada; entra per l'estret de Gibraltar al Mediterrani, el travessa d'occident a orient i arriba al mar Negre i mar d'Azof. on es compleix l'acte de la posta i, una vegada efectuat, inicia el retorn cap a les regions atlàntiques.

Amb aquestes idees del filòsof grec queda establerta la teoria *holòctona* que es manté regnant per espai de molts segles.

Per donar una visió de conjunt de les idees que sobre aquest particular tenien els antics naturalistes, resumirem els pensaments de fra Martí Sarmiento, exposats en una lletra que l'any 1757 es-crigué al duc de Medina Sidònia. Sarmiento coneixia bé les obres dels primers naturalistes i en copia errors cabdals, però entre aquests, trobam dades que concorden amb observacions modernes. Suposa que les tonyines emigren en cerca de condicions climàtiques i alimentícies i que són habitants exclusius dels mars temperats. Seguint Aristòtil, diu que quan arriben els equinoccis d'estiu, les tonyines deixen el bosc del mar dels Sargassos (lloc situat, no a la regió que avui anomenam d'aquesta manera, sinó a la costa del Marroc veïna a l'estret) i van pel Mediterrani fins a arribar al *Pontius* dels grecs i llatins i a la llaguna Meotis. Després dels solsticis de sant Joan, un cop complerta la posta, inicien el retorn cap al punt d'origen. Igual que el seus antecessors, suposa Sarmiento que aquests peixos són molt tímids i quasi bornis de l'ull esquerre, curiós detall amb el qual creien explicar el perquè feien el viatge d'anada per les costes africanes i el de retorn per les del sud d'Europa. Per bé que admeti la posta en aigües del mar Negre, suposa que quelques tonyines, no deixen mai l'oceà, i en ell verifiquen la reproducció.

Vint anys més tard, Francesco Cett modifica l'hipòtesi d'Aristòtil i assenyala la possibilitat que la tonyina es desplaci verticalment, per cercar durant l'hivern aigües més calentes. A més, diu, quan entra l'estol al Mediterrani es divideix en vàries branques que es dispersen per aquest mar i afegeix que l'àrea de posta no es redueix al mar Negre, sinó que també es fa per costes de Sardenya.

L'afirmació de Sarmiento, que la tonyina pot pondre a l'Atlàntic, és reforçada a principis del segle XIX per Carles d'Amico, duc d'Osada, que observa que aquest escòmbrid viu al nostre mar en tots els estats de la seva vida. Tira, així, per terra la teoria *holòctona* d'Aristòtil, que acaba d'ésser destruïda l'any 1831 per Cuvier i Valenciennes quan fan notar que l'arribada dels peixos als llocs de pesca, és quasi bé al mateix temps i no en èpoques distintes,

com hauria d'ésser si seguissin una llarga ruta amb una orientació definida.

Més tard, l'any 1889, Pietro Pavessi estudia la tonyina com a peix abissal que sols puja a la superfície per pondre en aigües calentes del litoral, on també passen els joves els primers estats del seu desenvolupament. Proposa la teoria *autòctona*, per substituir la de les grans emigracions.

En els últims anys del passat segle, el rei de Portugal, Carles de Bragança, posà de manifest que les tonyines que durant la primavera van cap a Gibraltar no traspassen l'estret. Segons ell, els desplaçaments tenen per objecte cercar una temperatura que no baixi de 13°, primera vegada, diu Roule, en què es relaciona la temperatura amb la vida d'aquest peix; completant la hipòtesi de Pavessi, creu que hi ha dues poblacions, l'atlàntica i la mediterrània, del tot independents.

A principis del nostre segle, es desplega una gran activitat per aclarir tant interessant problema, i en ella prenen part els biòlegs i naturalistes de totes les nacionalitats.

Bourge, en 1909, vol retornar, per bé que modificada, a la idea primitiva. Suposa que una vegada en el Mediterrani, les tonyines es divideixen en dos estols; un que va per les costes europees i un altre més important, per les d'Àfrica i de Síria; les dues branques es troben a l'entrada del mar Negre i junts passen el Bòsfor.

En 1910, Sanzo observa un canvi de coloració en les tonyines que interpreta com una dada a favor de la creència de Pavessi, puix el peix de les profunditats, no tindrà el mateix color del que ha rebut la llum potent de les aigües superficials, prop de la costa.

Una nova visió del problema, ens la dona Bounhiol l'any 1911. Els seus estudis realitzats per les costes d'Alger, li fan opinar que les causes dels desplaçament són els corrents locals, segons la configuració de la costa; els peixos segueixen una direcció contrària a aquests. És la teoria *hidrodinàmica*. Creu que les emigracions verticals, sustentades per Pavessi i Sanzo, no s'efectuen a grans profunditats: l'hivernatge, segons ell, queda reduït a enfonsar-se a les capes un poc sota de la superfície, menys influïdes pels canvis tèrmics i més abundants d'aliments, ja que aquests enfonsaments coincideixen amb els de la sardina, peix pel qual la tonyina té predilecció; les aigües abissals no són apropiades per a un peix tan actiu com el que estudiam.

Seguint aquesta ressenya cronològica, arribam, a la fi, als treballs

del professor Roule que, podem dir, marquen una època, ja que amb ells se'ns dona una concepció nova i una visió completament racional i científica del problema.

L'any 1912 comença les seves observacions per les costes de Sardenya, Provença i Llenguadoc, i en treu un ple convenciment de la veracitat de la teoria autòctona.

La conca occidental mediterrània, diu, limitada pel litoral francès al nord, Alger i Tuníssia al sud, Itàlia per llevant i Espanya per ponent, se'ns presenta com un excellent camp d'observació. Vegem primer l'escena tal com succeeix per després procurar esbrinar-ne les causes.

Partint del mes de juliol, les tonyines es mostren per tota la regió descrita, bé a alta mar, bé prop de la costa, totes elles caracteritzades per una fàcies ben semblant i una activitat biològica també ben manifesta. Són excellents nadadors i grans caçadors; la seva única preocupació és procurar-se l'aliment; ataquen tots els éssers de la superfície i persegueixen les bandades de peixos més petits, com la sardina. Durant aquests mesos s'enfonsen a les capes un poc profundes i els escòmbrids, en part, les segueixen, per bé que a la superfície en queden en nombre suficient per donar rendiment a la pesca. A voltes, durant el bon temps, se'ls veu pujar a la superfície i solcar les ones amb ràpids moviments, que realitzen gràcies a la seva forma i gran força muscular; és el metabolisme que desplega tota la seva activitat. Roule distingeix aquests individus amb el nom d'*erràtics*.

Arriba, però, la primavera i la cosa varia per complet. Cap allà el mes d'abril, els nostres peixos comencen a disminuir en nombre i acaben per desaparèixer totalment, fins al punt que durant els mesos de maig i juny no en queda ni rastre.

Aquesta és la primera escena. Per veure la segona ens hem de traslladar de lloc. Si per comptes d'observar tota la conca descrita ens fixam en certs paratges especials i sempre els mateixos, veurem que el fenomen s'efectua en sentit contrari, quant a les èpoques. En la regió compresa entre Sardenya meridional, Sicília i Tunis veim que durant l'estiu, tardor i hivern arriben quelques tonyines de la forma erràtica, però ve la primavera i allà es reuneixen en nombre extraordinari. Sembla com si a un senyal donat, tots aquests peixos que omplen la conca occidental mediterrània, animats per una finalitat misteriosa es disposessin a la primavera al compliment d'un conjur, com les bruixes la nit del dissabte. I

un conjur màgic és allò que van a realitzar les tonyines i per això s'agrupen: és la força misteriosa de l'amor que les orienta cap aquests paratges; és l'estrella de l'instint reproductor que les guia cap als llocs de posta. Aquests individus són designats per Roule amb el nom de *genètics*. En ells les glàndules sexuals són ja madures; ja no persegueixen cap presa i si obríssim en algun l'aparell digestiu, el veuríem completament buit.

Tot l'organisme es prepara pel compliment de la funció reproductora.

En la immensa majoria dels peixos, aquesta es compleix d'una manera molt senzilla. Una volta agrupats els individus, pel que es diu el tropisme reproductor, les femelles deixen els ous, lliures en l'aigua de la mar i allà mateix els mascles deixen els espermatozoos que fecunden els ous. Els pares ja no actuen més, ni es preocupen de l'ésser engendrat. Però si ells es comporten d'una manera tan inhumana (valga l'expressió), la naturalesa no abandona els futurs éssers, la mar actua com una matriu immensa que proporciona a les diverses formes embrionàries i larvàries les condicions de vida necessàries, fins al total desenvolupament.

Una vegada les tonyines han complert l'acte per al qual s'havien aplegat, es dispersen en tots sentits. Retorna en elles tota l'activitat vital dels individus erràtics, estat en el qual seguiran tot l'estiu, tardor i hivern, per prendre novament, a la primavera, la forma genètica i efectuar el viatge de reunió.

Dues èpoques, amb condicions biològiques distintes, i dos desplaçaments, regits per la funció reproductora, marquen la vida d'aquest simpàtic peix.

Tal és, dita al vol, l'exposició descriptiva que Roule ens fa del cicle biològic de la tonyina que, si és interessant en grau superlatiu en el seu punt de vista extern, no ho és menys si tractam de deduir el perquè el peix es comporta d'aquesta manera.

Una munió de signes incompresos era la manifestació vital i l'estrany comportament d'aquesta espècie, i no perdrà res del seu interès, ans bé hi guanyarà, si intentam d'esbrinar-ne les causes.

Per a aconseguir-ho, l'eminent ictiòleg francès ens dóna la teoria *halo-tèrmica*.

Les condicions fisicoquímiques de l'aigua de la mar que més directament influeixen sobre la vida dels éssers que l'habiten són la temperatura i la salinitat. Hi ha éssers que poden resistir, sense trastorns importants en la seva vida, els canvis de temperatura i

salinitat, als quals se'ls anomena *euritèrmics* i *eurihalins*, mentre que altres, designats *estenotèrmics* i *estenohalins*, es mostren molt sensibles als més petits canvis de temperatura i salinitat.

Les investigacions han posat de manifest a Roule, que la causa dels fenòmens d'agrupament i dispersió, i de tota la biologia d'aquests escòmbrids està en la temperatura i salinitat. La tonyina és un peix estenotèrmic i estenohalí, i per aquest caràcter, cerca les regions marines on hi ha elevada temperatura i gran salinitat. La temperatura més apropiada, pels peixos del Mediterrani es la de 20° i la mínima 13° que es la que tenen les aigües profundes. Quant a la salinitat, la que més li convé és la de 38‰.

Tal sensibilitat halotèrmica, s'exalta encara més durant l'època de reproducció, o siga quan passen de la forma erràtica a la genètica. Això és ben fàcil de comprendre; durant l'època de la maduració sexual, hem vist que els individus no s'alimenten, viuen de les seves pròpies reserves, acumulades durant el temps de quan eren erràtics, i bona part d'elles és utilitzada per a la fabricació dels elements sexuals; tot això suposa que la producció de calor animal és poca i es veuen necessitats de cercar les regions de gran temperatura. Per altra part, les glàndules sexuals i particularment les de les femelles són riques en greix, substància que disminueix la densitat del cos; i per mantenir-se i moure's en l'aigua, devenen més sensibles als canvis de salinitat que es tradueixen en densitat.

M. MASSUTÍ I ALZAMORA.

(Acabarà)

ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA DE MALLORCA

CRÒNICA

COMUNICACIONS REBUDES.—Una del batlle de Montuiri, amb la que regracia la nostra felicitació i representació.

Una altra del batlle de Vilafranca de Bon Any, per la qual ens convidà a la inauguració de l'Escola Graduada. En Guillem Forteza hi representà l'Associació.

COMUNICACIONS TRAMESES.—Al senyor President del "Fomento del Civismo" per correspondre a la seva felicitació.

Al senyor batlle de Montuiri per felicitar-lo amb motiu d'haver estat hissada, per primera vegada, la nostra bandera a la Casa de la Vila, acte en el qual era representada l'Associació pel Vice-president N'Antoni Salvà.

Al senyor batlle de Valldemossa per felicitar-lo per haver reposat la senyera mallorquina a la Casa Consistorial.

"JOVENTUT ESCOLAR".—Entre els estudiants ha sorgit la idea de constituir una entitat per a l'enaltiment cultural i físic de la classe escolar.

L'Associació acollí tot d'una aquesta iniciativa; féu les gestions convenients i s'ha redactat i aprovat el reglament pel qual s'ha de regir la nova Agrupació.

A la Secretaria de l'Associació s'han rebut i es segueixen rebent nombroses inscripcions de socis.

HOMENATGE A GABRIEL ALOMAR.—Complint l'acord de la Junta Directiva, el President i el Secretari visitaren el Mestre Alomar, al qual testimoniaren l'adhesió de la nostra Entitat a la seva obra de ciutadania, amb motiu de l'homenatge que els intel·lectuals de Madrid han iniciat de retre-li.

Al mateix temps li manifestaren el desig de fer una edició de la seva producció catalana.

L'EXPOSICIÓ D'HIGIENE SOCIAL.—El senyor President de la Diputació i el senyor Batlle de la Ciutat visitaren aquesta Exposició, la qual fou clausurada el dia 25.

"ALMANAC DE LES LLETRES".—L'Associació ha acordat editar el corresponent a l'any 1930.

ACCIO CULTURAL.—L'Associació desitjosa de fer arribar al poble els coneixements bàsics i, per tant, indispensables, sobre la nostra illa, ha

organitzat una sèrie de cursos sobre les matèries següents, els quals seran explicats pels professors que s'esmenten:

Geografia de Mallorca: Andreu Ferrer; *Prehistòria de Mallorca*: Lluís Amorós; *Història de Mallorca*: Elvir Sans.

També l'Associació vol contribuir a la difusió de la nostra llengua i de les principals llengües vives, així com al coneixement de la llengua llatina i amb aquest objecte ha acordat donar varis cursos d'idiomes a càrrec dels professors següents:

Mallorquí: Estanislau Pellicer i F. de S. Aguiló; *Castellà*: Lluís Ferbal; *Llatí (elements)*: Roc Carnicer; *Francès*: Bernat Frontera; *Anglès*: Miss Walker; *Alemanys*: Joaquim Verdaguer.

Per informacions i matrícula hom es pot dirigir a la Secretaria de l'Associació.

LA DELEGACIÓ DE SÓLLER.—Ha quedat novament constituïda la Delegació de la nostra Associació a Sóller, per a la qual s'ha nomenat la Junta Directiva següent: *President*: Guillem Colom i Ferrà; *Vice-president*: Andreu Arbona i Oliver; *Secretari*: Antoni Sagristà i Vicens; *Vice-secretari*: Andreu Torrens i Pastor; *Comptador*: Joan Pizà i Ensenyat; *Tresorer*: Marià Rovira i Sellarés; *Bibliotecari*: Josep Serra i Pastor; *Vocals*: Maria Mayol, Mossèn Pere A. Magraner, Miquel Puig i Morell, Guillem Colom i Casanovas, Miquel Bauzá i Morell.

El prestigi d'aquests elements directius i l'entusiasme dels consocis de Sóller fan esperar que aquesta important Delegació desenrotllarà una fructuosa actuació.

El senyor Junior de "Studia" no ho serà tant, segurament, que no hagi tengut temps de llegir a "Las Mocedades del Cid", de G. de Castro, allò de

Procure siempre acertalla
el honrado y principal,
pero si la yerra mal
defendella y no enmendalla.

Ja és això, sí: alocución ve del llatí. Ja ho sabíem. I els genis, també ho sabíem, estan per damunt dels Diccionaris i de les Acadèmies.

El castellà insular és tema inacabable. "La Voz de Sóller" del 26 juliol anunciava: "Busco por Alemania muchacho de 15 a 18 años. Informes calle San Ramón." Desitjam que a hores d'ara l'hagi trobat, però Alemanya és molt gran. El mateix setmanari, un altre dia, deixava de publicar original por abuso.

I no són només els setmanaris. La gran premsa també va en mànegues de camisa. Al corresponsal d'"El Día" a Manacor tenim l'honor de robar aquest retall d'antologia:

«No hay en esta vida alegría duradera. Por algo vivimos en una calle de lágrimas.

Quando nuestra imaginación se recreaba complacida en la visión de nuestra ciudad con sus calles limpias y asfaltadas, con su taconeo de polillas, y el noble galopar de castaños y alazanes...»

I "La Almudaina" del 27 d'agost descrivia així les reformes del Molí de la Beata a Valldemossa:

«En la parte superior de la capillita se destacan, entre sencillo y delicado adorno grabado en la pared, el anverso y reverso del escudo de los Condes de Alba Real del Tajo...»

Vetaquí un comte que deu ésser més comte que els altres perquè ho és per davant i per darrera.

Seguim estant de moda—volem dir geogràficament,—i segueixen descobrint-nos. Ha estat a Mallorca el Sr. Bernabé Martí i Bofarull, i a damunt del "Diario de Tarragona" ha publicat el seu Diari d'un excursionista. Parla de la travessia i diu: "Triar per triar, viatjaríem en un vaixell de vapor i no de moto-nau." ¿No l'haurà confós amb la moto-nasta? Mi hombre va a les coves d'Artà, cita el Dant, naturalment (i inexactament), etc. etc. Parla d'un rei de Mallorca actual, segons ell, i per acabar, exclama: "Voldriem dir-li tantes coses a Mallorca! però no trovem la manera d'expressar-ho. Per la imaginació ens ballen unes paraules que l'esperit ens mana escriure-les:

Adéu Mallorca dorada,
Perla surant de la mar
feta d'un somni de fada
al bell punt de despertar.

Sembla—diu el senyor B. M. B.—com si ens haguéssim tret un pes de sobre." El felicita amb efusió per l'alleugeriment.

E L S L L I B R E S

M. T. CICERÓ.—*Del l'Orador*.—Llibre I. Vol. I.—Traducció de Mn. Salvador Galmés.—Fundació Bernat Metge.—Barcelona.—XVII + 76 pp.

Una obra cabdal de Ciceró, el gran artífex de l'oratoria, cabdal per ella mateixa i també per les circumstàncies en què va produir-la, en un dels moments de major depressió de la seva vida política, és la titulada *De oratori*, de la qual ha fet la versió a la nostra llengua Mn. Salvador Galmés, dins la benemèrita col·lecció de la Fundació Bernat Metge.

La vasta cultura general de Ciceró, el qual, al cap d'un quart de segle de viure intensament la política i la vida pública, no tenia a penes res que aprendre en filosofia, jurisprudència, coneixement dels homes i pràctiques de la vida, era una base immillorable per bastir aquest tractat d'oratoria, en el que la seva preparació i el seu bon seny es posen de manifest.

La doctrina sustentada per Ciceró, quant a la formació de l'orador, se basa en que no basten els preceptes de l'escola, sinó que ha de tenir eloqüència; i tampoc basta freqüentar el fórum i el tribunal, sinó que és indispensable una erudició que li permeti parlar sobre qualsevol tema de cultura general. Més que a l'oratoria com a art, l'obra ciceroniana es refereix a l'orador com a artista perfecte, per la qual cosa ha de tenir condicions bàsiques de coneixements i condicions externes de retòrica.

Un altre encert de Ciceró—diu el traductor—fou la forma dialogada de l'obra, cara a Plató i Aristòtil, que Ciceró il·lumina d'una esplendor d'estil, que no desdiu de les dels grans mestres grecs.

Si encara avui es llegeixen i s'estudien els discursos més importants de Ciceró, és d'una pura satisfacció espiritual conèixer com entenia aquell que havien d'ésser els oradors.

La personalitat de Mn. Galmés, com a traductor, és ja coneguda perquè calgui fer-ne la lloança, així com el seu profund coneixement de la nostra llengua. Com homenatge a aquesta veus aquí les darreres paraules del pròleg de "De l'orador":

"Quant a la traducció, hem procurat fer-la fidelment literal, tot creient que aquesta literalitat—que encara admet la nostra llengua—no té res de depriment i que més que minva de personalitat, és executòria de noblesa, en tant que denúncia la descendència directa de la llengua mare".

SANT CEBRIÀ.—*Epistolari*.—Vol. I.—Traducció de Mn. Tomàs Bellpuig i Josep Vergés.—Fundació Bernat Metge.—Barcelona.—XIX + 158 pp.

Un nou escriptor llatí i dos traductors que també apareixen per primera vegada, ens són presentats en el tom 44 de la Fundació Bernat Metge.

Sant Cebrià, bisbe famós de Cartago, fou abans de la seva conversió al cristianisme, ocoreguda quan havia complert els 40 anys, un insigne mestre de retòrica. Convertit al cristianisme, ràpidament arribà a la consagració episcopal. Abans ja havia emprat en benefici dels pobres la seva fortuna.

Arribà al cim de la glòria amb el martiri—diu el seu biògraf—quan la persecució de Valerià, i fou decapitat el 14 de setembre de 258, després d'haver estat exiliat durant un any.

L'activitat que va demostrar durant el seu episcopat fou extraordinària. En ell es mesclaven l'energia, que el feia intransigent, davant tothom si creia estar en possessió de la veritat, i la humilitat, que li feia consultar els seus subordinats, fins i tot els fidels no sacerdots.

Després de la persecució de Deci, fou quan més brillà la seva gestió, per tal de defensar, de totes les maneres al seu abast, el seu concepte de la puresa de la fe i el procediment per tornar a admetre dins l'Església els qui havien apostatat; fou també notable la seva actuació per combatre les conseqüències de l'epidèmia del 252.

La producció literària de Sant Cebrià, arribada als nostres temps, consta de 13 opuscles i 59 cartes; de les quals en figuren 55 en el tom de la F. B. M.

Fou el propi Sant Cebrià qui ja anà formant la col·lecció de les seves lletres, guardant la còpia de les que enviava i afegint-hi les respostes que feien referència a aquelles. I a la seva mort els seus deixebles anaren ampliant les col·leccions per dedicar-les a la instrucció dels cristians.

Encara que deixeble de Tertulià, l'estil de Sant Cebrià té una major suavitat i una major elegància i distinció. És ampulós i carregat de figures retòriques; però no és en perjudici de la seva transparència, ni de la claretat explicativa, ni de la força persuasiva.

Lactanci ha dit de Sant Cebrià: "Tenia un enginy fàcil, abundós, suau i clar; i això és la millor qualitat d'un escriptor; i hom no podia dir què era el que excel·lia més en ell, si l'elegància del parlar, la claretat de l'explicació o la força de la persuasió".

L'exprofessor al Seminari de Tortosa Mn. Tomàs Bellpuig i Josep Vergés que han fet una traducció acurada i perfecta de l'Epistolari del bisbe cartaginès, han posat a la versió catalana una introducció en què Sant Cebrià i la seva obra són estudiats a fons i amb gran amor.

L. A. SÈNECA.—*Lletres a Lucili*.—Vol. III.—Traducció del Dr. Carles Cardó.—Fundació Bernat Metge.—Barcelona.—130 pp.

El Canonge Cardó que ja ens donà la versió dels dos primers volums de les *Lletres a Lucili*, de Sèneca, publica ara el tercer volum, en el qual no fa sinó confirmar la seva capacitat i competència en aquesta tasca humanística.

Comprèn aquest tom els llibres X, XI, XIV i XV i es fa constar que els XII i XIII van inclosos, en tots els còdexs dins de l'XI.

Figuren en aquest volum lletres tan interessants com les que tracten de la frugalitat i el luxe, les arts liberals, la divisió i l'elogi de la filosofia, on s'aprecia la gran vàlua de Sèneca i a la vegada la innegable transcendència que té per a la nostra cultura autòctona la incorporació al català dels escriptors clàssics, tan magníficament desenrotllada per la F. B. M.

ANTONI PONS.—*Ordinacions gremials i altres capítols a Mallorca. (Segles XIV-XV).*
—Volum I.—Ciutat de Mallorca.—Estampa de'n Guasp.—XLI + 196 pp.

Els fonaments de la història han de construir-se en virtut del fruit fecund que doni la investigació pacient dels arxius, on es troba el rastre lluminós de la vida de les generacions passades.

Un dels homes que més afició, unida a una competència ben provada per les seves obres, tenen a aquesta tasca pesadíssima és Mn. Antoni Pons que en anteriors opuscles ens ha donat el fruit del treball obscur i llarg, però ple de possibilitats.

Animat per aquesta afició i pel desig d'aplegar materials, que siguin punt de partida i base per bastir, com diu ell, el sumptuós casal de la història, acaba de publicar un interessantíssim volum, que abans d'ésser aplegat formant un cos, va ésser publicat fragmentàriament a les planes del benemèrit i venerable "Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana".

El títol—"Ordinacions gremials i altres capítols a Mallorca"—és ja tot ple de suggestió i prometedor de revelar un aspecte sobresortint del nostre passat.

I el volum—curosament editat i amb una bella portada—porta un proemi, que és tal volta més substanciós que les pròpies ordinacions sortides a llum ara, després d'una quietud secular en els prestatges dels arxius.

En aquest proemi Mn. Antoni Pons—en un llenguatge que sovint us recorda el gust i l'aroma dels arxius—fa una rescensió i uns comentaris oportuníssims de la tasca que ha fet per iniciar, per dir-ho amb les seves paraules, "la tasca definitiva de perfilar l'organització interna i alhora la vida social de la nostra honrada menestralia a l'edat medieval".

Per davant els ulls del lector apareixen, amb totes les seves característiques i amb la detallada i minuciosa organització que va donar-los prestigi, els gremis de la nostra ciutat, les proves exigides per declarar fadri a qui volgués exercir un ofici, de la qual cosa en derivava aquell amor per la pròpia ocupació, aquella perfecció tècnica, que feia de l'obrer, a través d'unes generacions, un noble de l'ofici, amb l'aristocràcia autèntica aconseguida per ell mateix.

La puixança dels nostres gremis va començar la seva decadència quan el descobriment d'Amèrica, i fou degut, per una part, a una incomprensió del que representava aquell fet en el món industrial i, d'altra, per no seguir els mestres aquella línia de conducta que havia fet potents les organitzacions menestralies. L'adveniment del maquinisme, amb el seu menyspreu per la perfecció de l'obra manual, va completar el cicle. I dins el segle XVIII arriben els gremis a la total descomposició, agreujada amb disposicions oficials que completen la desfeta.

Avui, ja, per recordar-nos d'aquells menestrals que ompliren amb la seva activitat anys i anys de la nostra història, hem d'acudir a les elegies que va fer-ne, en alguna de les seves obres, el plorat mestre M. S. Oliver, que tant n'enyorava les restes que havia encara presenciat en la seva infantesa.

La tasca de Mn. Pons en donar a l'estampa aquestes ordinacions és meritíssima. D'elles se'n desprén aquell perfum que exhalen les institucions autòctones que han tengut relleu dins la vida del nostre poble.—R. R. T.

ANTONI LLORENS.—*Santa Catarina Thomasa i els seus amics.*—Impremta d'En Francesc Soler.—Palma de Mallorca.—224 pp.

Coincidint amb les festes de canonització de Santa Caterina Thomàs de Valde-

mossa, sortí de l'estampa de Francesc Soler, aquesta obra d'Antoni Llorens; pulcra edició, acompanyada de dos gravats ben escaients, que acredita la casa editora.

Aquests darrers temps, han vist també la llum pública altres treballs literaris i històrics sobre la vida de la santa mallorquina, però fins ara, cap, per nosaltres, havia assolit l'interès i la importància que té el d'En Llorens, massell de documents inèdits i d'altres ben poc coneguts, que avaloren el nostre fons històric.

Escrita l'obra que esmentem en la nostra llengua, l'autor hi ha volgut conservar—en la transcripció documental—aquell llenguatge localista i pintoresc del temps de la decadència, i descomptant poques excepcions, totes les absurditats ortogràfiques hi són conservades, a desgrat de les orientacions modernes. Així també, la part personal de l'autor es significa per aquesta desgraciada despreocupació gramatical i ortogràfica, que encara, i malgrat els esforços d'una gran majoria d'escriptors, hem de patir de tant en tant.

Però, malgrat tot i amb les reserves esmentades, l'obra d'En Llorens, com ja hem dit abans, és de gran interès històric i l'hem de recomenar a tots els bibliòfils i aficionats regionals, com una de les mes completes en la matèria que tracta.

L'obra es divideix en set capítols i l'encapçala un "Pròleg" del mateix autor, explicant la gènesi i contingut del llibre. Els capítols són els següents: "Santa Catarina Thomasa", "Els escrits del Canonge Abrines", "Les adicions als plecs del Canonge Abrines. Les atestacions de Sor Margarida Sant Joan. Una carta de Fra Domingo de Larez", "El P. D. Vicens Mas. Tres capítols sobre la vida de Sor Thomasa", "El Prior D. Pere Caldés. L'Instrucció pera oir la Santa Missa. La vida inacabada de Sor Thomasa. Vida del Canonge Abrines", "Fra Antoni Castañeda" i "Notes".

Ens diu l'autor: "En el primer capítol hem posat una impressió de conjunt de la Santa, fundada en tot el que després se llegirà, i al final, en el darrer, hi ha unes quantes notes que aclaren o confirmen el que es diu en els precedents".

El primer capítol—acurada semblança de Caterina Thomàs—és una bella mostra dels profunds estudis fets per l'autor, i les Notes finals del llibre confirmen aquests estudis i fan créixer l'interès de l'obra.

Antoni Llorens, amb el seu llibre, ens demostra el seu amor de català envers la nostra terra.—E. S. R.

L E S A R T S

EXPOSICIONS

JACOB SUREDA

Aquest inquiet pintor exposarà a mitjan octubre una trentena de teles i dibuixos a la "Sala Parés" de Barcelona.

Del catàleg de dita Exposició en copiam els aguts mots de presentació que subscriu l'amic Andreu Crespi:

«En un refugi de Gènova, al voltant de la Ciutat de Mallorca i penjant de la muntanya que mira sobre el mar, viu un pintor del segle XVIII, silenciós com aquells frares de la Cartoixa de Valldemossa on ell va viure en la infantesa: Es Jacob Sureda. Tal volta un microbi flotant en les cel·les li ha comunicat el seu caràcter i a la pintura la seva fesomia.

Fill d'una pintora, Na Pilar Montaner, ha heretat d'ella l'amor a la l'olivera i al roquissar. Tal volta dels frares Cartoixos, la suavitat del paisatge.

Jo no sé per què—no sóc prou hàbil per rompre les misterioses terrenyines que embolcallen les coses—els paisatges d'En Sureda m'han de recordar escenes bíbliques i a la vora d'un pou m'he d'imaginar Rebeca i m'he d'estranyar de no veure-hi aparèixer uns camells que hi vénen a beure. Aquest efecte em fa a mi: paisatge i gent de l'Antic Testament. Visió estàtica d'un món suauíssim sense malícia.

Pintura mallorquina? Pot ésser. Jo no tindria cap inconvenient en considerar-la com una continuació de la tradició pictòrica de Mesquida i Femenias.»

RECULLS DE FORA

Copiam d'«El Matí» del 24 de setembre el següent paràgraf d'un article titolat «Chopin i Mallorca», en el qual s'alludeix la festa celebrada no fa molt a Valldemossa:

«Les lleugereses del pobre Chopin, la història encuriosida les recorda perquè era un home eminent. Ni les podríem aprovar, ni, després de la seva mort tan cristiana, les sabríem retreure com una culpa imperdonable.»

En el rescent Congrés americanista d'Hamburg, ha estat el pinyol la presentació dels treballs del Dr. Ulloa i la seva coneguda tesi, cada dia més arrodonida, de la predescoberta d'Amèrica i de Colom català. En mig del respecte unànim dels assistents, només dissonà la reserva oficiosa del representant oficial espanyol, el Prof. Ballesteros de la Universitat de Madrid. Amb la seva provada honradesa científica, el Dr. Ulloa proposava que les seves proves i investigacions fossin sotmeses a l'examen i arbitratge d'una comissió independent de savis italians i espanyols; sembla que els dos Estats—carregant cada un la culpa a l'altre, naturalment,—no van de res.

A consignar aquí, com una reparació a reformacions imposades per la dictadura, la transformació del Cos de Mossos d'Esquadra de la Diputació de Barcelona. I com una etapa més d'una qüestió sobrerament interessant, la tramesa, a efectes informatius, de la Ponència sobre l'apèndix del dret català al Codi Civil, obra de la Comissió, a les Diputacions i altres entitats.

De l'estranger, cal retreure la caiguda de les dues dictadures sudamericanes de Perú i l'Argentina; no enlluernar-s'hi massa de totes maneres, que no sembla tenir encara allò d'aquells països massa aspecte purament civil. Més interès tenia el resultat de les eleccions generals alemanyes, on el triomf dels extremistes no ha fet sinó posar novament en guàrdia recels antics. La vella Europa està carregada d'incògnites i no sembla que cap d'elles hagi d'aclarir-se amb la llum que projectin reunions com la darrera de la Societat de Nacions, en completa grisor. La qüestió de les Minories Nacionals topà allà amb les conegudes resistències: *beati possidenti!* En aquest camp, però, com en el de la lluita per la pau, no hi ha mai temps perdut, i Déu ens guardi de treure importància a res, en temes tan transcendents que només el parlar-ne ja és anar camí de l'èxit.

Un dels articles que, amb el títol de «Líriques femenines», publica Oc-

tavi Saltor en el "Diari de Mataró" era dedicat suara al comentari dels versos de Maria Verger, autora de "*Tendal d'Estrelles*".

Ha représ la seva publicació amb noves forces i sota la direcció de Ferran Soldevila, la veterana "Revista de Catalunya". Duu, el número de setembre, primer de la nova època, una lletra o crònica de Mallorca.

S'és publicat el volum VI de l'*Analecta Sacra Tarraconensis*, dens i sòlid com els anteriors, honor del Foment de Pietat Catalana.

Ha tengut lloc a Brusselles amb gran èxit el primer Congrés internacional de la premsa catòlica. Un dels assistents espanyols, el Dr. Cardó, ha publicat a "El Matí" de Barcelona les seves impressions de l'envejable país belga. i la profunda cultura que demostra la solució del plet lingüístic flamenc. A propòsit d'això diu, i retallam (E. M. 20-9-30):

«Com a darrer fet vull recordar que en la sessió de clausura del nostre Congrés, un ministre va pronunciar la següent expressió, que em donà un sobresalt d'admiració barrejada d'enveja:

— "Nos deux langues nationales!"

Les nostres dues llengües nacionals! ¿Quan sentirem nosaltres un ministre doblant aquesta frase i exclamant amb el legítim orgull que dóna la possessió d'un gran patrimoni espiritual col·lectiu:

— "Nuestras cuatro lenguas nacionales".

No ho dubteu. Sols una posició profundament culta, sols la maturitat europea del poble on conflueixen les dues grans cultures del món vell, la francesa i la germànica, pot donar l'amplitud d'esperit necessària per a pronunciar oficialment aquesta frase tan cristiana i tan patriòtica. L'exemple de Bèlgica fent possible la convivència de dues llengües dintre un Estat petit i servint de fermall d'unió de les dues Europes per temps antagòniques, és més eloqüent que el de Suïssa, on les tres llengües oficials són tres grans llengües europees, oficials en llurs països respectius. Bèlgica ha sabut elevar sense engelosiments ni estretores d'esperits a la categoria de llengua oficial un dialecte que no recolza en cap gran potència, atesa la poca extensió d'Holanda i la manca de simpatia entre els dos països.

No podem dubtar que aquest exemple serà imitat, temps a venir, per tots els països del món.»

El temps que ha de passar, però, Déu meu! encara!

N O T I C I A R I

BAN EN MALLORQUÍ A SÓLLER

El Batlle de Sóller Sr. Colom ha tengut el bon sentit de fer el darrer ban en la nostra llengua. Tant-de-bo l'imitassen els altres i renunciassen a la pràctica eixorca de fer-los en foraster. La nostra més coral enhorabona.

NATACIÓ

El concurs de natació celebrat al port de Ciutat es repeteix amb èxit al de Sóller.

A l'hora de l'eixida, les cinc del capvespre, estan preparats a la platja entre Costa Brava i Ca's Canonge cinquanta dos nadadors i tres nadadores per tirar-se a l'aigua. Així ho fan, aquestes amb un minut d'avantatge. Als vint metres va davant Francesc Rover i arriba un minut abans del qui el seguia. El jurat certifica que ha passat el port en deu minuts i cinc segons i li atorga la joia donada per l'Ajuntament: una copa.

PER LA NOSTRA LLENGUA

A la "Joventut Republicana Federal" comença un curset de llengua vernacle—lectura i escriptura—a càrrec de Francesc de S. Aguiló.

MALLORCA A L'ESTRANGER

Margaret Hall Sweney celebra a Ginebra una exposició interessant a la "Société Mutuelle Artistique" on abunden les aquarelles evocadores de la nostra terra.

La tècnica exquisida de la pintora nordamericana ha estat lloada per la premsa. Ens en alegrem, perquè és una bella propaganda a favor de Mallorca a fora.

LES FESTES DE SANTA CATERINA THOMÀS

Molts de pobles de Mallorca, seguint l'exemple de la Ciutat, exterioritzen llur devoció per la novella Santa mallorquina, mitjançant festes públiques.

NOU SETMANARI

Surt *Ciudadania* orgue setmanal del partit republicà federal. Bona part del text és redactat en la nostra llengua que és la que ha d'arribar al poble, i en aquest sentit és un progrés en el camp republicà.

TURISME

Ens han visitat: el balandre francès "Guerveur" "Desirade". El paquebot anglès "Oxford". L'iugoeslau "Sud". El vapor alemany "Wangoni" i el paquebot "Adolph Woermann". La motonau noruega: "Stella Polaris".

* * *

Segueixen els viatges organitzats per "Viatges Blaus", la important associació catalana. Al començ de mes vengué el "Príncepe Alfonso" qui partí a mitja nit de Barcelona, portant alguns centenars d'excursionistes. Part d'aquests, una volta a Formentor prengueren redós sota l'ombra dels pins, mentre altres anaren a veure les Coves del Drac. A les sis retornaven a Barcelona, on arribaven a la una i un quart de la matinada.

En la motonau "Príncepe Alfonso" arribà també una excursió ben nombrosa, integrada per famílies valencianes, organitzada pel Patronat Nacional de Turisme. Feia cap el Marquès de Laconi, entusiasta propulsor de les relacions entre Mallorca i València.

Una trentena de famílies menorquines senten també l'atracció del turisme i projecten una expedició a Mallorca. En el vaporet "Ciudadela" surten del port d'aquest nom a les set i mitja. A les onze ancorava a Formentor, després d'admirar els excursionistes la costa brava i les belles badies de Pollença i Alcúdia. Algunes famílies mallorquines van a rebre-les i dinen a l'"Hotel Formentor". I encisats de l'excursió, mostren desitjos que aquestes eixides sovintegen. A mitja nit el "Ciudadela" retornava a Menorca.

A aquests desitjos unim els nostres ben sincers vers un relligament cada dia més fort de relacions entre les terres germanes.

NOVA SOCIETAT

Acaba de constituir-se a Pollença amb el nom de "Societat Formentor", la missió de la qual és afermar l'obra de Diehl.

Es diu que es pensa construir un hotel més gran, acabar el camp de golf i vendre solars per a edificar-hi xalets.

MIOMANDRE

Aquest novellista francès, que estiuja a Pollença, està preparant la publicació d'una novella.

ANGLADA

Anglada Camarassa, l'eminent artista català, ha rebut l'encàrrec de decorar el palau que el banquer March té a Madrid.

LES NOSTRES CARRETERES

Un diari del matí parla de l'etern problema de les nostres carreteres. El que diu d'una de elles podria aplicar-se a moltes altres.

"És possible parlar de foment de turisme a Mallorca tenint carreteres amb prop de 14 bassiots per metre quadrat?"

AUTÒMNIBUS

La nova empresa Mascaró posa en circulació uns autòmnibus, pintats de verd, que la companyia de Tramvies considera perjudicials als seus interessos. I per això, n'envia a cercar de propis i encara aconsegueix reduir el trajecte d'aquells.

El públic, sempre tan pacífic, pren part activa en la qüestió i aplaudeix l'arribada i partida d'uns cotxes i exterioritza la protesta amb xiulos al servei dels altres. Les forces de Seguretat han de cuidar de mantenir el lliure desplegament d'uns i altres cotxes, davant l'amenaça del públic.

Nosaltres, diverses vegades, ens dolguérem des d'aquesta secció de les deficiències del servei de tramvies quant a l'horari i trajecte a recórrer.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:

JOAN I. VALENTÍ I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio, 40, baixos.*—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA